

Κείμενο 1

Fake News - Ψευδεπίγραφες Ειδήσεις. Εξαίρεση ή κανόνας;

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από άρθρο των Γιώργου Πλειού - Αλέξανδρου Μινωτάκη στην εφημερίδα «Η ΑΥΓΗ» και δημοσιεύτηκε στις 7 Ιανουαρίου του 2018.

Ο όρος fake news, σε σύντομο χρονικό διάστημα, έφτασε να χρησιμοποιείται ευρέως στη δημοσιογραφική και πολιτική ορολογία, συχνά για να χαρακτηριστεί ως ψευδής μια είδηση ή ένα σχόλιο: χρησιμοποιείται δηλαδή με την αρνητική σημασία του όρου προπαγάνδα. Το φαινόμενο δεν είναι νέο. Fake news υπάρχουν από την αρχή της εμφάνισης των ενημερωτικών ΜΜΕ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τα δημοσιεύματα της Νεοϋορκέζικης εφημερίδας *The Sun* το 1835 που χαρακτηρίστηκαν ως Great Moon Hoax. Εντούτοις, η δημοτικότητα του όρου σήμερα οφείλεται σε πολλούς παράγοντες, μεταξύ άλλων στη φύση των ειδήσεων, καθώς και στις πολιτιστικές και οικονομικές συνθήκες εντός και εκτός της διαδικασίας παραγωγής ειδήσεων.

Σημαντικό ζήτημα στη μελέτη των fake news είναι η ελληνική απόδοση του όρου. Συνήθως τα fake news αποδίδονται ως «ψευδείς» ή «πλαστές» ειδήσεις. Ωστόσο, ψευδείς/πλαστές είναι εκείνες που περιγράφουν γεγονότα τα οποία δεν συνέβησαν. Αυτές είναι τα falsenews. Τα fake news είναι κάτι διαφορετικό. Έχουν να κάνουν με την ερμηνεία των γεγονότων ή την προέλευση και τις επιπτώσεις τους, με την αυθεντικότητά τους ως ειδήσεις. Συνεπώς, τα fake news δεν είναι ψευδείς, αλλά ψευδεπίγραφες ειδήσεις. Είναι ειδήσεις που περιγράφουν γεγονότα ή ψήγματα τους με τρόπο που να αμφισβητούν την επικρατούσα για ένα κοινό αντίληψη περί πραγματικότητας.

Μια βασική πηγή των ψευδεπίγραφων ειδήσεων είναι η φύση των ειδήσεων. Οι ειδήσεις δεν είναι ούτε μπορούν να είναι αντικειμενικές. Συνιστούν πάντα περιγραφή γεγονότων υπό το πρίσμα μιας ορισμένης άποψης που μπορεί να είναι ορισμένη ιδεολογία, προκατάληψη, μεταφυσική ή θρησκόληπτη ερμηνεία των καθημερινών συμβάντων. [...]

Ένας ακόμα παράγοντας της εξάπλωσης των ψευδεπίγραφων (αλλά και των ψευδών) ειδήσεων θεωρείται πως είναι τα ψηφιακά μέσα και ιδιαίτερα το διαδίκτυο. Είναι καθοριστικής σημασίας η σταδιακή κυριαρχία των νέων μέσων, τόσο ποσοτικά όσο και με τις εκφραστικές δυνατότητες που επισύρουν: τη ρεαλιστική αναπαράσταση επινοημένων

γεγονότων, την προσθήκη επινοημένων πτυχών σε πραγματικά γεγονότα ή την αφαίρεση πτυχών με τη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας· τη συνάρθρωση διαφορετικών ως προς το χωρο-χρονικό τους πλαίσιο γεγονότων σε/ή χωρίς συνδυασμό με την προσθήκη επινοημένων ή την αφαίρεση πραγματικών· τη σύνδεση κάποιων εκ των προηγούμενων με οποιοδήποτε ιδεατικό πλαίσιο ή με τέτοιο που αποκλίνει από τις επιστημονικές και ιδεολογικές νεωτερικές αντιλήψεις.

Κείμενο 2

ANTON ΤΣΕΧΩΦ (1860- 1904)

Ο παραμορφωτικός καθρέφτης

Το απόσπασμα που ακολουθεί ανήκει στα πρώιμα έργα του Άντον Τσέχωφ, Ρώσου θεατρικού συγγραφέα και διηγηματογράφου. Δημοσιεύθηκε το 1882.

Μπήκαμε με τη γυναίκα μου στο σαλόνι. [...] Ρίξτε μια ματιά, για παράδειγμα, σε αυτή τη γριά, την προγιαγιά μου. Αυτή η άσχημη, τερατώδης γυναίκα έχει τη δική της, πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία. «Βλέπεις, -ρώτησα τη γυναίκα μου,- βλέπεις τον καθρέφτη που κρέμεται εκεί στη γωνία;»

«Αυτός ο καθρέφτης έχει μαγικές ιδιότητες: κατέστρεψε την προγιαγιά μου. Πλήρωσε γι' αυτόν ένα τεράστιο ποσό και δεν τον αποχωρίστηκε μέχρι τον θάνατό της. Κοιταζότανε σ' αυτόν μέρα και νύχτα, δεν σταματούσε να κοιτάζεται, ακόμα κι αν έπινε ή έτρωγε. Ξάπλωνε να κοιμηθεί, και κάθε φορά τον έπαιρνε μαζί της στο κρεβάτι και, πεθαίνοντας, ζήτησε να τον βάλουν μαζί της στο φέρετρο.»

«Ήταν κοκέτα;» – με ρώτησε η σύζυγος.

«Ας το υποθέσουμε. Αλλά δεν είχε άλλους καθρέφτες; Γιατί της άρεσε τόσο πολύ ο συγκεκριμένος και όχι κάποιος άλλος; Μήπως δεν είχε καλύτερους καθρέφτες; Όχι, εδώ, γλυκιά μου, κρύβεται κάποιο φοβερό μυστικό.»[...]

Μια φορά, καθώς στεκόμουν πίσω από τη γυναίκα μου, κοίταξα τυχαία στον καθρέφτη και ανακάλυψα το φοβερό μυστικό. Στον καθρέφτη είδα μια γυναίκα με εκθαμβωτική ομορφιά, την οποία δεν είχα γνωρίσει ποτέ στη ζωή μου. Ήταν ένα θαύμα της φύσης, μια αρμονία ομορφιάς. Αλλά τι ήταν αυτό; Γιατί η άσχημη, αδέξια γυναίκα μου στον καθρέφτη φαινόταν τόσο όμορφη; Γιατί;

Επειδή ο παραμορφωτικός καθρέφτης καμπύλωνε το άσχημο πρόσωπο της συζύγου μου σε όλες τις πλευρές και από αυτή την αλλαγή των χαρακτηριστικών, έγινε

τυχαία όμορφη. Και τώρα οι δύο μας, εγώ και η γυναίκα μου, καθόμαστε μπροστά στον καθρέφτη και χωρίς να χάνουμε ούτε ένα λεπτό, τον κοιτάζουμε.[..] Και η γυναίκα μου ψιθυρίζει με σιγουριά:

– Τι όμορφη που είμαι!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις σε 50-60 λέξεις τους λόγους που δημιουργούν τις ψευδεπίγραφες ειδήσεις στην εποχή μας.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις δύο τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος του Κειμένου 1 (μονάδες 6) και να σε απασχολήσει ποιος από τους δύο αξιοποιείται βοηθητικά για την οργάνωση του άλλου τρόπου ανάπτυξης (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. συχνά για να χαρακτηριστεί ως ψευδής μια είδηση ή ένα σχόλιο (1^η παράγραφος),

β. την επικρατούσα για ένα κοινό αντίληψη περί πραγματικότητας (2^η παράγραφος),

γ. της εξάπλωσης των ψευδεπίγραφων (αλλά και των ψευδών) ειδήσεων (4^η παράγραφος)

Να μετατρέψεις τις παραπάνω φράσεις του Κειμένου 1 ως εξής:

α. την πρώτη σε ονοματική φράση,

β. τη μετοχή (2^η περίπτωση) σε δευτερεύουσα πρόταση,

γ. την ονοματική φράση (3^η περίπτωση) σε αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση

(μπορείς να κάνεις όποιες αλλαγές κρίνεις σκόπιμες για το νόημα)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την επιλογή της προγιαγιάς του αφηγητή για τον καθρέφτη με στοιχεία του Κειμένου 2 και να εκφράσεις την προσωπική σου συμφωνία ή διαφωνία με αυτή της την στάση. Οργάνωσε την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15